



UNIVERSITAT DE BARCELONA

Oleguer Junyent i Sans, pintor-escenógrafo.

Entre la tradición y la modernidad (1899-1936)

Clara Beltrán Catalán

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) i a través del Dipòsit Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX ni al Dipòsit Digital de la UB. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX o al Dipòsit Digital de la UB (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) y a través del Repositorio Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR o al Repositorio Digital de la UB. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR o al Repositorio Digital de la UB (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service and by the UB Digital Repository (diposit.ub.edu) has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized nor its spreading and availability from a site foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository is not authorized (framing). Those rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

9. BIBLIOGRAFÍA

- 100 Years of Wagner in Catalonia*. Barcelona: Infiesta, 2001.
- ABRAMS, D. S. «Els Arnaus. Visions i versions d'un mite». Tríptico de Biblioteca de Catalunya, 2014.
- ALARMA, S. *Escenografía*. Barcelona: Editorial y Librería de Arte M. Bayés, 1919.
- . «Escenografía», *Serra d'Or*, núm. 162, 1973, pp. 170-172.
- Álbum de vistas del Teatro Lírico de Barcelona: propiedad del Excmo. Sr. D. Evaristo Arnús*. Barcelona: Sociedad Heliográfica, 1884.
- ALCOLEA, F. «El fenómeno de los *Talleres y Pisos*. Una iniciativa independiente de los artistas», 2013, recurso electrónico.
- . «El pintor Luis Graner en América. Gloria y decadencia (1910-1928)», 2014, recurso electrónico.
- ALCOLEA, S. *La pintura en Barcelona durante el siglo XVIII. Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona*, vol. XV (parte 2). Barcelona: Seix Barral, 1959-1960, pp. 182-189.
- ALCOLEA, S.; CARBONELL, J.; VÉLEZ, N. *Le Grand tour: el viatge d'Antoni Amatller al Marroc l'any 1903*. Barcelona: Fundació Amatller, 2005.
- ALIBERCH, R. *Un Siglo de Barcelona*. Barcelona: Freixinet, 1950.
- ALIER, R. *Historia del Gran Teatro del Liceo*. Barcelona: Biblioteca La Vanguardia, 1983.
- ; MATAS, F.X. *El Gran Teatro del Liceo: historia artística*. Barcelona: Francesc X. Mata, 1991.
- . *L'obra de Richard Wagner a Barcelona*. Barcelona: Ópera Actual, 1993.
- . *El Gran libro del Liceu*. Barcelona: Carroggio, 1999.
- AMADES, J. *El carnestoltes a Barcelona al segle XIXe*. Tarragona: El Médol, 2001.
- ANTOINE, A. *Mes souvenirs sur le théâtre Antoine et sur l'Odéon (première direction)*. París: Bernard Grasset, 1928.
- Anuari de les arts decoratives. Arxiu de la producció artístich- industrial recopilat i publicar baix la direcció de Josep Triadó*. Barcelona: Imprenta Elzeviriana i Llibreria Camí, 1923, pp. 105-124.
- ARIAS, A.M. *Dos siglos de escenografía en Madrid*. Madrid: Mondadori, 1991.
- ARISA, P. «Apunts i records per a la historia del barri. “El passatge Mulet”», *Coses del Farro*, núm. 7, 2017, p. 16.
- ARIAS, E.; RINCÓN, W. «La imagen del Descubrimiento de América en la pintura de historia española del siglo XIX». En: *Relaciones artísticas entre España y América*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1990, pp. 273-364.

ARMENGOL, O; ARMENGOL, S. «L'estudi d'Oleguer Junyent: un secret al barri de Gràcia». En: MASALLES, G.; NADAL, X.; PIERA, M. (coord.). *La recuperació d'interiors històrics*. Barcelona: Museu del Disseny de Barcelona, Associació per a l'Estudi del Moble, 2016, pp. 139-142.

AROLA, F. *Teoría y concepto del arte*. Manuales Gallach, vol. 116. Barcelona: Calpe, 1919.

———. *Escenografía*. Madrid; Barcelona: Calpe, 1920.

———. *Historia del Arte*. Madrid; Barcelona: Calpe, 1920.

———. *Perspectiva de la Luz y de las Sombras*. Manuales Gallach, vol. 123. Barcelona: Calpe, 1921.

———. *La Esclava Thamar: novela histórica y descriptiva de los tiempos bíblicos*. Barcelona: Academia Arola, s.f.

ARREGUI, J.P. «Algunas consideraciones acerca de la conformación técnica de la pintura teatral española en el siglo XIX», *Espéculo: Revista de Estudios Literarios*, núm. 14, 2000, pp. 1-28.

———. «Luminotecnia teatral en la primera mitad del siglo XIX: de la herencia barroca a la introducción del gas», *Stichomythia*, núm. 3, 2005, pp. 1-49.

ARRUÉ, M. «Los dioramas de la Historia de la Luz», *La Ilustración Iberoamericana*, núm. 4, 8/1930, s.p.

ARS, L.; CARREÑO, C. «La indumentaria teatral. Una aproximació a les col·leccions del MAE», *Datatèxtil*, núm. 37, 2017, pp. 1-7.

ARS, L.; CARREÑO, C. «Del papel a la tela. Diseño del vestuario teatral». En: *Libro de actas del I Coloquio de Investigadores en Textil y Moda. 17 y 18 de Noviembre de 2017*. Barcelona: Fundación Historia del Diseño, pp. 29-34.

ARTIGAS, J. «La febre dels panorames a la Barcelona de la fi del segle XIX». En: *Actes del II Seminari sobre els antecedents i orígens del cinema*. Girona: Fundació Museu del Cinema, 2000, pp. 123-139.

———. «El diorama, el darrer dins del magma d'espectacles precinematogràfics del segle XIX. En: *Actes del III Seminari sobre els antecedents i orígens del cinema*. Girona: Fundació Museu del Cinema, 2001, pp. 181-198.

ARTÍS, A. *Adrià Gual i la seva obra*. México: Ediciones Minerva, 1944.

ARTÍS, J. «Un gran momento de la escenografía catalana», *Revista de oro*, 06/1927, pp. 513-518.

———. *El Gran Teatro del Liceo*. Barcelona: Montaner i Simó, 1946.

—— (ed.). *Primer Centenario de la Sociedad del Gran Teatro del Liceo 1847-1947*. Barcelona: Sociedad del Gran Teatro del Liceo, 1950.

AULET, J. *Josep Carner i els orígens del noucentisme*. Tesis doctoral. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2008.

AVIÑOÀ, X. *La Música i el modernisme*. Barcelona: Curial, 1985.

———. «Barcelona, del wagnerismo a la generación de la República». En: *Actas del Congreso Internacional España en la Música de Occidente*, vol. 2. Madrid: Instituto Nacional de las Artes Escénicas y de la Música, Ministerio de Cultura, 1987, pp. 323-340.

———. *Jaume Pabissa: un estudi biogràfic i crític*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1996.

———. (ed.). «Del Modernisme a la Guerra Civil». En: *Història de la música catalana, valenciana i balear*, vol. 4. Barcelona: Edicions 62, 2001.

———. «El teatre líric català: antecedents, desenvolupament i epígons (1894-1908). L'aportació musical, plàstica i literària», *Anales de Literatura Española*, núm. 15, 2002, pp. 223-229.

AYMAR, J. «Cristòfor Colom i Sant Jeroni de la Murtra», *Carrer dels Arbres. Revista anuari del Museu de Badalona*, núm. 5, 1994, pp. 47-66.

BABLET, D. *Les Révolutions scéniques du XXe [i.e. vingtième] siècle*. París: Societe Internationale d'Art, 1975.

———. *Esthétique générale du décor de théâtre: de 1870 a 1914*. París: Editions du Centre National de la Recherche Scientifique, 1989.

———. «Para un método de análisis del espacio teatral», *ADE teatro: revista de la Asociación de Directores de Escena de España*, 2001, pp. 17-27.

BACARDIT, R.; GIBERT, M.M. (eds.). *El debat teatral a Catalunya: antologia de textos de teoria i crítica dramàtiques*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Institut del Teatre, 2003.

BAPST, G. *Essai sur l'histoire du théâtre: la mise en scène, le décor, le costume, l'architecture, l'éclairage, l'hygiène*. París: Hachette, 1893.

BARBIER, J; CARRÉ, M. *Filemón y Baucis: ópera cómica en tres actos*. Madrid: Agencia General de la Sociedad de Autores, Compositores y Editores de Música de París, 1883.

BASSAS, R. (et al.) (eds.). *Richard Wagner i Adrià Gual: els plafons perduts de l'Associació Wagneriana*. Barcelona: Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 2013.

BASSEGODA I NONELL, J. «El pintor Luis Graner y su relación con el arquitecto Gaudí», *La Vanguardia*, 18/7/1969, pp. 41.

———. *El Círculo del Liceo: 125 aniversario, 1847-1972*. Barcelona: Círculo del Liceo, 1973.

- . «La Casa del Cercle del Liceu i els seus precedents». En: FONTBONA, F. (dir.). *El Cercle del Liceu: història, art, cultura*. Barcelona: Cercle del Liceu, 1991, pp. 57-98.
- BATISTE, J.; GRAU, F. *La Escenografía*. Taller de teatro. Barcelona: La Galera, 1991.
- BATLLE, C. «L'espai del teatre». En: BATLLE, C.; BRAVO, I.; COCA, J. *Adrià Gual: mitja vida de modernisme*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Àmbit, 1992, pp. 121-127.
- . *Adrià Gual (1891-1902): per un teatre simbolista*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Xarxa de Municipis, Institut del Teatre, 2001.
- . *El Teatre d'Adrià Gual (1891-1902)*. Tesis Doctoral. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2010.
- . «Nocturn. Andante morat. Silenci Estudi introductorio». En: GUAL, A. *Nocturn: andante morat; Silenci*. Barcelona: Institut del Teatre. Diputació de Barcelona, 2012, p. 19.
- BATLLE, P. «El tapís de la “Bona Vida” de la catedral de Tarragona i les pintures d'Ambroggio Lorenzetti del Palau Públic de Siena», *Quaderns d'història tarraconense*, núm. 1, 1977, pp. 81-89.
- BATLLE, R. *Quinze anys de teatre català: els teatres Romea i Novetats de 1917 a 1932*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Institut del Teatre, 1984.
- BAUER, O.G. *Richard Wagner: The Stage Designs and Productions from the Premieres to the Present*. Rizzoli International Publications, 1983.
- BAYARD, J.E. *Montparnasse, hier et aujourd'hui: ses artistes et écrivains, étrangers et français, les plus célèbres*. Paris: Jouve et C^{ie} editeurs, 1927.
- Bayreuther Bühnenbilder (Richard Wagner's Werke im Bild): Serie Der Ring des Nibelungen*. Greiz: Druck u. Verlag von Dr. G. Henning's Graph. Kunstanstalt [Otto Henning], c. 1896.
- Bayreuther Bühnenbilder (Richard Wagner's Werke im Bild): Serie Der fliegende Holländer (3 bilder)*. Greiz: Druck u. Verlag von Dr. G. Henning's Graph. Kunstanstalt [Otto Henning], c. 1901.
- Bayreuther Bühnenbilder (Richard Wagner's Werke im Bild): Serie Parsifal (8 bilder)*. Greiz: Druck u. Verlag von Dr. G. Henning's Graph. Kunstanstalt [Otto Henning], s.f.
- BEAUMARCHAIS, P.A.C. *El Barber de Sevilla: comedia en quatre actes*. Barcelona: Salvador Bonavia, 1908.
- BELTRÁN, C. «El almacén de pianos Cassadó & Moreu: fusión de las artes en el Modernismo», *RACBASJ. Butlletí XXVI*, 2012, pp. 117-134.
- . «Pau Roig y las tres pinturas del almacén de música Cassadó & Moreu: una lectura musical», *EMBLECAT. Revista de l'Associació Catalana d'Estudis d'Emblemàtica. Art i Societat*, núm. 2, 2013, pp. 137-148.

—.; RAMON, A. «Algunos apuntes para la historia del anticuariado en Barcelona: 1910-1936». En: ALSINA, E. BELTRAN, C. (eds.). *El reverso de la historia del arte: exposiciones, comercio y coleccionismo (1850-1950)*. Gijón: Trea, 2015, pp. 67-114.

—.; LÓPEZ, M.A. «La fascinación por la indumentaria. La colección de María Regordosa de Torres Reina (1888-1920)». En: *Libro de actas del I Coloquio de Investigadores en Textil y Moda. 17 y 18 de noviembre de 2017*. Barcelona: Fundación Historia del Diseño, 2017, pp. 56-65.

—. «Oleguer Junyent: col·leccionista i antiquari. El mercat de l'art a la Barcelona de la primera meitat del segle XX». En: *Oleguer Junyent: col·leccionista i fotògraf. Roda el món i torna al Born*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2017, pp. 13-27.

—.; BEJARANO, J.C.; SIERRA, M. «Escenografías de la colonización en la Exposición Iberoamericana. Los dioramas de la Exposición Histórica y Cartográfica del descubrimiento de América». En: *Imagen, escenografía y espectáculo en la Exposición Iberoamericana*, vol. 1. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2018, pp. 111-136.

—.; LÓPEZ, M.A. «Maria Regordosa i Oleguer Junyent: amistat i passió col·leccionista». En *Mercat de l'art, col·leccionisme i museus, 2018*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions, 2019, pp. 107-154.

—. «Un episodio de la conquista de América en la Exposición Internacional de Barcelona (1929): el cuadro histórico de Oleguer Junyent». En: CIURANS, E.; PEIST, N. (eds.). *La dimensió escènica de la ciutat moderna. Les condicions de l'oblit i el reconeixement*. Colección Singularitats. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2019, pp. 241-263.

—. «Oleguer Junyent» En: *Repertori de col·leccionistes i col·leccions d'art i arqueologia de Catalunya* (RACAAC), 2019, recurso electrónico.

—.; LÓPEZ, M.A. «La colección de trajes regionales de María Regordosa de Torres Reina: análisis y periplo posterior». En: *La Palabra vestida III*. Soria: Diputación Provincial de Soria, en prensa.

—.; LÓPEZ, M.A. «La colección de María Regordosa de Torres Reina (1888-1920) en la Exposición Iberoamericana». En: *El legado de la Exposición Iberoamericana, Artífices, fundamentos, identidades y manifestaciones*, vol. 1. [título orientativo], en prensa.

—.; CUENCA, «Presentando España en el Mundo: los dioramas del Pueblo Español en la Exposición Internacional de Barcelona (1929)». En: *Actes del 12è Seminari Internacional sobre els antecedents i orígens del cinema. La dona visible. Presències de la feminitat a la pantalla (1895-1920)*. Girona: Fundació Museu del Cinema-Col·lecció Tomàs Mallol, Ajuntament de Girona, en prensa.

—. «Francesc Soler i Rovirosa». *Enciclopèdia de les Arts Escèniques Catalanes*. En prensa.

BEJARANO, J.C. *Lambert Escaler*. Barcelona: Infiesta, 2005.

- BEN-AMI, S. *El cirujano de hierro. La dictadura de Primo de Rivera (1923-1930)*. Barcelona: RBA, 2012.
- BENNO VON ARENT. «Realización de la escenografía», *Wagneriana*, núm. 64, 2008, recurso electrónico.
- BERNHEIM, A. «Un grand décorateur», *Le Figaro*, 04/03/1912, p. 4.
- BERNIS, C. *Trajes y modas en la España de los Reyes Católicos*. Madrid: Instituto Diego Velázquez, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1979.
- BERTOUY, E; NOUGARET, J. *L'âge d'or du spectacle lyrique aux arènes de Béziers*. Béziers: Éditions du Mont, 2007.
- BERTRÁN, M.J. *Los maestros cantores de Nuremberg*. Barcelona: Hijos de Jaime Jepús, 1905.
- . *El Gran Teatro del Liceo de Barcelona: 1837-1930*. Barcelona: Oliva de Vilanova Imp., 1931.
- . «Museu del teatre. L'escenografia catalana (I)», *Butlletí dels museus d'art de Barcelona*, vol. 2, núm. 9, 02/1932, pp. 49-57.
- BESSON, J. L. «*Les Tisserands* et *L'Assomption de Hannele Mattern*: deux pièces de Gerhart Hauptmann montées par André Antoine au Théâtre-Libre». En: *Études théâtrales*, núm. 56-57, 2013, pp. 151-163.
- Biografía del pintor escenógrafo Don José Planella y Coromina*. Barcelona: J. Jepús, 1875.
- BLADÉ, A. *El senyor Moragas «Moraguetes»*. Barcelona: Pòrtic, 1970.
- BLANCAFORT, P. *La Garriga, el balneari i jo: cròniques, personatges, anècdotes*. Barcelona: Ariel, 1976.
- BLANXART, E. *Antoni Ribera*. Colección Gent Nostra. Barcelona: Infesta, 2008.
- BLÁZQUEZ, E. *Claves de la escenografía: ut pictura poesis a escena*. Artes escénicas. Madrid: OMM Press, 2017.
- BOHIGAS, P. *Congreso y exposición internacionales del teatro, celebrados en la Exposición Internacional de Barcelona, 1929: memoria y catálogo*. Barcelona: Instituto del Teatro Nacional de la Diputación Provincial, 1929.
- . *L'Exposició internacional del moble i decoració d'interiors de 1923*. Barcelona: Llibreria Catalonia, 1930.
- BOSCH, M. J. *Pous i Pagès: vida i obra*. Figueres: Institut d'Estudis Empordanesos, 1997.
- BRAVO, I. «L'escenografia wagneriana a Catalunya», *Serra d'Or*, núm. 281, 2/1983, pp. 15-21 [79-85].
- ; GRAELLS, G.J. *Espais Wagnerians*. Barcelona: Museu de les Arts de l'Espectacle, Institut del Teatre, 1984.

- ; GRAELLS, G.J. *Cinc escenògrafs catalans: Francesc Soler i Rovirosa, Fèlix Urgellés, Maurici Vilomara, Salvador Alarma, Oleguer Junyent*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Institut del Teatre, 1985.
- ; GRAELLS, G.J. *Esbossos i teatrins: adquisicions escenogràfiques del Museu de les Arts de l'Espectacle, 1983-1984*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Institut del Teatre, 1985.
- . *L'escenografia catalana*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1986.
- . *Teatrí de l'escenografia d'Oleguer Junyent (any 1917) per a l'acte tercer, quadre primer de L'Anca del Senyor Esteve*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Institut del Teatre, 1986.
- . *Francesc Soler i Rovirosa: 1836-1900*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Institut del Teatre, 1986.
- . «Escenografia». En *Adrià Gual: mitja vida de modernisme*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Àmbit, 1992, pp. 131-175.
- . «L'escenografia wagneriana a Catalunya: entre la tradició i la innovació». En: ALIER, R. *L'obra de Richard Wagner a Barcelona*. Barcelona: Cercle del Liceu, 1993, pp. 11-13.
- . *Escenografía operística: maquetas y figurines*. Oviedo: Fundación de Cultura, Ayuntamiento de Oviedo, CAMCO, 1997.
- . «El mon de l'escena catalana a l'epoca dels fotògrafs Audouard i Amadeu». En: *Audouard i Amadeu: fotografies d'escena*. Barcelona: Renard, Institut de Cultura de Barcelona, Arxiu Fotogràfic de l'AHCB, 1998, pp. 15-20.
- . «L'escenografia catalana en la història del Liceu». En: *Òpera Llicen: 150 anys d'història. Una exposició en cinc actes*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Proa, Fundació Gran Teatre del Liceu, 1998, p. 105-129.
- . «L'escenografia de l'espectacle romàntic a Catalunya». En: FONTBONA, F.; JORBA, M. (eds.). *El Romanticisme a Catalunya: 1820-18774*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura: Pòrtic, 1999, pp. 102-107.
- BRU, R. «El col·leccionisme d'art de l'Àsia Oriental a Catalunya (1868-1936)». En: BASSEGODA, B.; DOMÈNECH, I. *Mercat de l'art, col·leccionisme i museus: estudis sobre el patrimoni artístic a Catalunya als segles XIX i XX*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2014, pp. 51-86.
- . «Exposicions d'art japonès a la Barcelona d'inicis del segle XX: el cas de la V Exposició Internacional d'Art (1907)», *Butlletí de la Real Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi*, núm. 31, 2017, pp. 107-125.
- . «Montmartre y los artistas catalanes». En: *Toulouse-Lautrec y el espíritu de Montmartre*. Barcelona: Fundació «la Caixa», Planeta, 2018, pp. 253-270.

- CABANA, F. *Fàbriques i empresaris. Els protagonistes de la revolució industrial a Catalunya. Cotoners*, vol. 2. Barcelona: Diputació Barcelona, Xarxa de Municipis, 2001.
- CADENA, J.M. (et. al). *La Barcelona irreverent: de la societat del Born al Nin Guerrer (1858-1910)*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012.
- CALDERER, L. «El teatre infantil a Catalunya». En: *Dramatúrgia al País de les Meravelles? I Simposi sobre el teatre infantil i juvenil*. Barcelona: Punctum & GELCC, 2008, pp. 25-42.
- CALVO, J. *Apuntes sobre perspectiva para uso de los alumnos de esta asignatura en la Escuela de Bellas Artes y Artes y Oficios de Barcelona*. Barcelona: Calvo y Verdonces, 1912.
- CANYAMERES, F. *Josep Oller i la seva època: l'home del Moulin Rouge*. Barcelona: Aedos, 1959.
- CAPEL, H.; MURO, I. «La Compañía Barcelonesa de electricidad (1894-1912)». En: *Las tres chimeneas. Implantación industrial, cambio tecnológico y transformación de un espacio urbano barcelonés* Barcelona, FECSA, 1999, pp. 54-101.
- CAPELLÀ, M.A. «Els col·leccionistes catalans i el mercat de les arts decoratives a Mallorca (1900-1936): el cas del vidre». En: BASSEGODA, B; DOMÈNECH, I. *Mercat de l'art, col·leccionisme i museus 2017*. Sitges: Consorci del Patrimoni de Sitges; Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions, 2018, pp. 13-41.
- CAPMANY, A. *Un Siglo de baile en Barcelona: qué y donde bailaban los barceloneses el siglo XIX: los bailes de máscaras, los particulares o de sociedad y los públicos, «balls d'any» y «d'envelat»*. Monografias históricas de Barcelona. Barcelona: Ediciones Librería Millá, 1947.
- . *Calendari de llegendes, costums i festes tradicionals catalanes*. Barcelona: Laia, 1981.
- CARBONELL, J. *Orientalisme: L'Al-maghrib i els pintors del segle XIX*. Reus: Ajuntament de Reus, 2005.
- CARNEGIE, P. *Wagner and the Art of the Theatre*. New Haven: Yale University Press, 2006.
- CARNER, J. *El Comte l'Arnau, visió llegendària*. Barcelona: Imp. Henrich y Comp. en Comandita, 1905.
- CASALS, E.; SERRA, I. «La revista “Teatralia” com a plataforma noucentista», *Els Marges: revista de llengua i literatura*, núm. 55, 1996, pp. 7-28.
- CASALS, G.; TALAVERA, M. (eds.). *Maragall: textos i contextos: I Congrés Internacional Joan Maragall*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions, 2012.
- CASAMARTINA, J. *Juli Batllell: un gaudinià oblidat*. Sabadell: Museu del Gas, Fundació Gas Natural Fenosa, 2011.
- CASAS, F. *La Nit de Nadal: visió musical en 5 quadros*. Barcelona: Imp. Henrich y Cía., 1905.

- CASELLAS, R. «El gran escenógrafo catalán», *Hispania*, núm. 44, 15/12/1900, pp. 431-447.
- CASSAÑES, M.A. «Olegario Junyent». En: *Obras de O. Junyent y de Fco. Serra*. Colección Hojas de Arte. Monografías de artistas contemporáneos. Barcelona: Mons Floris, 1944, s.p.
- CASTELUCHO VENDRELL, A.; CASTELUCHO DIANA, C. *Escenografía teatral: aplicación de la perspectiva a la decoración escénica del teatro*. Barcelona: Heinrich, 1896.
- CATALÁN, P. «Mignoni: escenografías para Martínez Sierra», *Acotaciones. Investigación y Creación Teatral*, núm. 36, 30/5/2016, pp. 41-73.
- Catàleg de la col·lecció Maria Regordosa de Torres Reina exhibida per Amics dels Museus de Catalunya al Museu de les Arts Decoratives del 2 al 30 de juny del 1935*. Barcelona: Junta de Museus, 1935.
- Catálogo de la Exposición de retratos y dibujos antiguos y modernos*. Barcelona: Imp. de Henrich y Cia, 1910.
- Catálogo de la VI Exposición Internacional de Arte*. Barcelona: Imp. de Enrich y Cia, 1911.
- Catálogo ilustrado de la Tercera Exposición de Bellas artes e Industrias artísticas*. Barcelona: Imp. de J. Thomas, 1896.
- Catalunya en 1000 cartells. Des dels orígens fins a la Guerra Civil*. Barcelona: Postermil, 1994.
- CASTILLO, A. *De la Puerta del Ángel a la Plaza de Lesseps: ensayo de biología urbana (1821-1945)*. Barcelona: Dalmau, 1945.
- CERVELLÓ, C. *La vida escénica en Barcelona 1855-1865. Teatro Pincipal y Teatro Circo Barcelonés*. Tesis doctoral. UNED, 2008.
- CHAPARRO, C. «La Mancha 1926. Los escenarios del Quijote en la fotografía de Loty». En: *II Jornadas sobre Investigación en Historia de la Fotografía. 1839-1939: Un siglo de fotografía*. Zaragoza: Instituto Fernando El Católico, 2018, pp. 353-364.
- CHARPENTIER, G. *Lluïsa: drama musical en 4 actes y 5 quadros*. Barcelona: Fidel Giró, 1904.
- CHECA, J. «La actividad empresarial de Gregorio Martínez Sierra: una apuesta renovadora en la órbita del teatro comercial de preguerra», *Anales de la literatura española contemporánea* 23, núm. 3, 1998, pp. 821-848.
- . *Los teatros de Gregorio Martínez Sierra*. Madrid: Fundación Universitaria Española, 1998.
- CIRICI, A. *El arte modernista catalán*. Barcelona: Aymà, 1951.
- CIURANS, E. *Adrià Gual*. Barcelona: Infiesta, 2001.

- . *La naturalesa en el teatre de Guimerà: una proposta de lectura*. Colecció Singularitats. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2016.
- CLAVÉ, J.A.; TORRES, J.M. *El Carnaval de Barcelona en 1860: batiburrillo de anécdotas, chascarrillos... y otras quisicosazas propias de esta bulliciosa temporada, aliñado en prosa y verso*. Barcelona: Librería Española, 1860.
- COMAS, J. «La solidaritat artística del Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans», *L'Avenç: història dels Països Catalans*, núm. 339, 2008, p. 42-47.
- Cuarta exposición de Bellas Artes e Industrias Artísticas*. Barcelona: Imp. de Henrich y Cía., 1898.
- CUENCA, C. «La Ciudad óptica: Espectáculos de luz y color en la Exposición Internacional de Barcelona de 1929». En: *Entre Ciudades. Paisajes culturales, escenas e identidades (1888-1929)*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, en prensa.
- CURET, F. *El Arte dramático en el resurgir de Cataluña*. Barcelona: Minerva, 1917.
- . *Costums, festes i solemnitats*. Barcelona: Dalmau y Jover, 1957.
- . *Història del teatre català*. Barcelona: Aedos, 1967.
- . «Carnestoltes del Born». En: *Visions Barcelonines. Costums, festes i solemnitats*, vol. 9. Barcelona: Altafulla, 1983, pp. 93-120.
- CUSPINERA, LL. *Manifestacions de l'arquitectura modernista a La Garriga*. Sant Cugat del Vallès: Rourich, 1988.
- D'AMICO, S; SAVIO, F., (eds.), *Enciclopedia dello spettacolo*, vol. III. Roma: Le Maschere, 1954-1968.
- DAUDET, A. *La Arlesiana: drama en tres actos y cinco cuadros*. Madrid: Imp. Bernardo Rodríguez, 1907.
- DECUGIS, N.; REYMOND, S. *Le décor de théâtre en France: du moyen age à 1925*. París: Compagnie Française des Arts Graphiques, 1953.
- DÍAZ-PLAJA, G. (ed.). *El Teatro: enciclopedia del arte escénico*. Barcelona: Noguer, 1958.
- Diccionari biogràfic. Alcaldes i Alcaldesses del Vallès Oriental*, recurso electrònic.
- DOMÈNECH, I. «Miquel Utrillo, el mercat de l'art i el colleccionisme». En: BASSEGODA, B.; DOMÈNECH, I. *Mercat de l'art, colleccionisme i museus*. Barcelona: Universitat Autònoma, 2018, pp. 171-197.
- El Modernismo*, vol. 2. Barcelona: Museu d'Art Modern, 1991.
- ELIAS, F. *La vida i l'obra de Soler i Rovirosa*. Barcelona: Seix i Barral, 1931.

Els decorats que Wagner volia: textos oficials del mateix Richard Wagner sobre el seu desig en relació a les escenografies de les seves obres. Barcelona: Associació Wagneriana de Barcelona, 2008.

«Entrevista con Joaquim Pena en “Teatralia”, 26 de marzo de 1910», *Wagneriana castellana*, núm. 40, 2001, recurso electrónico.

ESCOBAR, H. *Aproximació a l'estudi arxivístic dels fons històrics dels teatres de Barcelona.* Trabajo de fin de Máster. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents, 2015.

ESPINET, F. «Viatges de catalans al mon arabomusulmà o catalans en terra de moros: Un inventari provisional fins el 2006», *Revista HMiC: història moderna i contemporània*, núm. 5, 2007, pp. 109-193.

Exposició de Barcelona 1929-1930. Pabellón municipal. Evolució Històrica de Barcelona. Barcelona: Ricart, 1929.

Exposició Internacional de Barcelona, 1929: guía oficial. Barcelona: Rudolf Mosse, 1929.

Exposició Internacional del Mueble y Decoración de Interiores: sección retrospectiva: guía del visitante. Barcelona: Exposición Internacional del Mueble, 1923.

Exposición del traje regional: guía. Madrid-1925: Palacio de Bibliotecas y Museos, Madrid: Imprenta de artes de la ilustración, 1925.

FÀBREGAS, X. *Àngel Guimerà, les dimensions d'un mite.* Barcelona: Edicions 62, 1971.

———. «Lluís Graner i l'aportació de l'escenografia al cinema teatral». En: *Aproximació a la història del teatre català modern.* Barcelona: Curial, 1972, pp. 161-170.

———. *Història del teatre català.* Barcelona: Millà, 1978.

FARRÉ, I. «La crítica teatral al setmanari “Joventut” (1900-1906)», *Els Marges: revista de llengua i literatura*, núm. 110, 2016, pp. 58-83.

Fausto. Galería de la Lira. Colección de libretos de óperas en español compendiadas, publicada por Manuel Gómez Vera. Madrid: [s.l], [s.f.].

FERNÁNDEZ, D.; DERUBÍN, J. *Vestir al personaje: vestuario escénico. De la historia a la ficción dramática.* Madrid: Ediciones Cumbres, 2018.

FERNÁNDEZ RIUS, N. *Pau Audouard: fotografia en temps de Modernisme.* Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2013.

FERNANDEZ SHAW, C. *La vida breve.* Madrid: Renacimiento, 1914.

FERRAN, J.; NIETO-GALÁN, A. «The city of electric light: Experts and users at the 1920 international exhibition and beyond». En: HOCHADEL, O.; NIETO-GALÁN, A (eds.). *Barcelona: An Urban History of Science and Modernity.* Oxon: Routledge, 2016, pp. 223-244.

- FLAQUER, S; PAGÈS, T. *Inventari d'artistes catalans que participaren als salons de París fins l'any 1914*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Biblioteca de Catalunya, 1986.
- FOLCH I TORRES, J. «La exposició-homenaje a Olegario Junyent en la Virreina», *Destino*, núm. 1227, 11/02/1961, p. 39.
- FONDEVILA, M. «Sota el cel de París». En: *Xavier Gosé: il·lustrador de la modernitat*. Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya; Lleida: Museu d'Art Jaume Morera: Ajuntament de Lleida 2016, pp. 85-126.
- FONTBONA, F. «Sebastià Junyent». En: *La crisi del modernisme artístic*. Barcelona: Curial, 1975, pp. 82-101
- . *Francesc Casanovas (1853-1921). Exposició de Dibuixos i Litografies*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, Diputació de Barcelona, 1982.
- . *Del Neoclassicisme a la Restauració 1808-1888*. Colecció *Història de l'Art Català*, vol. 6. Barcelona, Edicions 62, 1983.
- ; MIRALLES, F.: *Del Modernisme al Noucentisme 1888-1917*. Colecció *Història de l'Art Català*, vol. 7. Barcelona: Edicions 62, 1985.
- . «Africanismo y Orientalismo en la renovación de la pintura catalana moderna», *Awraq: Estudios sobre el mundo árabe e islámico contemporáneo*, núm. Extra 1, 1990, pp. 105-127.
- . (dir.). *Repertori d'exposicions individuals d'art a Catalunya (fins a l'any 1938)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1999.
- . (dir.). *Repertori de catàlegs d'exposicions col·lectives d'art a Catalunya (fins a l'any 1938)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2002.
- . «Richard Wagner et l'art catalan». En: *Catálogo Richard Wagner. Visiones d'artistes. D'Auguste Renoir à Anselm Kiefer*. Ginebra: Musee Rath, 2005, pp. 49-55.
- . *Pau Casals, col·leccionista d'art*. Tarragona : Diputació de Tarragona: Museu d'Art Modern ; Barcelona: Viena, 2013.
- FONTCUBERTA, J. *Molière a Catalunya: la recepció del dramaturg al primer terç del segle XX*. Barcelona: L'Abadia de Montserrat, 2005.
- FRANCÉS, J. *Un maestro de la escenografía: Soler y Rovirosa*. Barcelona: Publicaciones del Instituto del Teatro Nacional, Diputación Provincial de Barcelona, Imprenta de la Casa Provincial de Caridad, 1928.
- FRANCHETTI, A.; ILLICA, L. *Cristoforo Colombo: dramma lirico in tre atti ed un epilogo*. Milano: R. stabilimento Tito di Gio. Ricordi e Francesco Lucca, c. 1893.
- FREIXA, M. *El Modernismo en España*. Madrid: Cátedra, 1986.

- ; GRAS, I. (coord.). *Acadèmia i art: dinàmiques, transferències i significació a l'època moderna i contemporània*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2016.
- FRENZEL, E. *Diccionario de argumentos de la Literatura Universal*. Madrid: Gredos, 1976.
- FUSTER, E. *El mercader de ilusiones. La historia de Gregorio Martínez Sierra y Catalina Bárcena*. Madrid: Iberautor promociones culturales, 2003.
- GALLÉN, E. (coord.). *Romea, 125 anys*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1989.
- GALLÉN, E. (coord.). «Els espectacles: teatres públics i privats». En: FONTBONA, F.; JORBA, M. (eds.). *El Romanticisme a Catalunya: 1820-18774*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura: Pòrtic, 1999, pp. 121-124.
- . «Sobre la institucionalització, la tradició dramàtica i la base social del teatre català: una perspectiva històrica». En: AULET, J.; FOGUET, F.; SANTAMARIA, N. (eds.). *Una tradició dolenta, maleïda o ignorada? I Jornades de debat sobre el repertori teatral català*. Lleida: Punctum & Gelic, 2006, pp. 77-107.
- . «Maragall i Gual: difusors del teatre de Goethe». En: CASALS, G.; TALAVERA, M. *Maragall: textos i contextos: I Congrés Internacional Joan Maragall*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions, 2012, p. 40.
- . «Supervivència i mort d'Adrià Gual, un home de teatre (1939-1943)», *Els Marges: revista de llengua i literatura*, núm. 100, 2013, pp. 61-74.
- . «Enquesta sobre'l teatre en vers a Teatralia (1908-1909): estudi i edició», *Estudis Romànics*, núm. 31, 2009, pp.183-218.
- . «Els fonaments d'un nou teatre teatre». En: *El Modernisme*. Barcelona: Olimpíada Cultural, Lunwerg, 1990, pp. 107-115.
- GARCÍA, M. (et. al.). «Roda el món i torna al Born: geografies imaginàries dels viatgers catalans al Caire (1889- 1934)», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 60, 2005, pp. 71-85.
- (et al.). «Aïda i el turisme català a Egipte». En: *Una Mirada catalana a l'Àfrica: viatgers i viatgeres dels segles XIX i XX (1859-1936)*. Lleida: Pagès, 2008, pp. 301-320.
- GARCÍAS ESTELRICH, D. «La escenografía teatral en los inicios del siglo XIX», *BSAL*, núm. 57, 2001, pp. 211-220.
- GARRUT, J.M. *Dos siglos de pintura catalana: XIX y XX*. Madrid: Ibérico Europea de Ediciones, 1974.
- GASCH, S.; DRAPER, F. *Aguilar Moré*. Barcelona: Nauta, 1971.

- GAYÀ, J. «L'escenificació de la llegenda del comte Arnau», *Serra d'Or*, núm. 2, 02/1962, p. 3.
- GIBERT, M. «El teatre de Joan Maragall: història d'una recepció». En: CASALS, G.; TALAVERA, M. *Maragall: textos i contextos: I Congrés Internacional Joan Maragall*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions, 2012, p. 49-66.
- GINÉS, M. *El col·leccionisme entre Catalunya i la Xina (1876-1895)*. Tesis doctoral. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2013.
- GIRALT, J. (dir.). *Viatge a l'Orient Bíblic*. Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània, Museu de Montserrat, Museu d'Història de la Ciutat, 2011.
- GIRARD, P. «L'évolution stylistique des décors à l'Opéra de Paris de 1863 à 1907». En: *L'envers du décor à la Comédie-Française et à l'Opéra de Paris au XIXe siècle*. Montreuil: Gourcuff Gradenigo, 2012.
- GIVANEL MAS, J. *Materials per a la bibliografia del teatre català: traduccions*. Barcelona: Altés, 1935.
- GOETHE, J.W. *La Marguerideta: escenes del «Faust»: drama en tres actes i vuit quadros*. Barcelona: L'Avenç, 1904.
- GOETSCHEL, P.; YON, J.C. (eds.). *Directeurs de théâtre: XIXe-XXe siècles: histoire d'une profession*. París: Publications de la Sorbonne, 2008.
- GÓMEZ MORENO, M. *Exposición Internacional de Barcelona 1929: El Arte en España. Guía del museo del Palacio Nacional*. Barcelona: Impr. Eugenio Subirana, 1929.
- GÓMEZ, M. *Diccionario del teatro*. Madrid: Akal, 1997.
- GÓMEZ, J.L. «Fotografía española en Marruecos: realidades soñadas, ensoñaciones recreadas», *Melanges de la Casa de Velázquez*, núm. 37, 2007, pp. 68-69.
- GÓMEZ VALERA, J.A. *Historia visual del escenario*. Madrid: La Avispa, 2000.
- GONZÁLEZ I MORENO-NAVARRO, A. «La sala Mercè, el hasta ahora oculto cine de Antoni Gaudí», *Loggia, Arquitectura & Restauración*, núm. 9, 14/12/2000, pp. 16-21.
- . «La Sala Mercè, una obra mestra menor d'Antoni Gaudí». En: *Gaudí i Verdagner: Tradició i modernitat a la Barcelona del canvi de segle, 1878-1912*. Barcelona: Museu d'Història de la Ciutat, 2002, pp. 17-29.
- GUAL, A. *Blancaflor: cant popular armonisat per la escena*. Barcelona: Josep Cunill Sala, 1904.
- . *La Matinada: visió de naturalesa*. Barcelona: Imp. Henrich y Cía., 1905.
- . *La Presó de Lleida: cançó popular catalana*. Barcelona: A. López Robert, 1906.
- . *Mitja vida de teatre: Memòries*. Barcelona: Aedos, 1960.

- . *Teoría escénica*. Lleida: Punctum; Barcelona: Institut del Teatre, 2016.
- GUERRA, M. *La pantomima musical a principios del siglo XX en España: a la vanguardia europea*. Trabajo de fin de Máster. Madrid: Universidad Complutense, 2015-2016.
- Guía de la Exposición Histórica y Cartográfica del Descubrimiento y Colonización de América*. Sevilla: [s.n.], 1929.
- Guía del Pueblo Español. Exposición Internacional Barcelona 1929*. Barcelona: Seix Barral, 1929.
- GUIMERÀ, A. *La Santa Espina*. Barcelona: La Renaixensa, 1907.
- . *Gala Placidia: tragedia en tres actos y en vers*. Barcelona: La Renaixensa, 1909.
- GUNSBORG, R. *Ivan le Terrible; opéra en 3 actes. Poème et musique*. París: Choudens, 1910.
- HAUPTMANN, G. *Els Teixidors de Silesia: drama en cinc actes*. Barcelona: Impr. Ràfols, 1904.
- . *L'ordinari Henschel: drama en cinc actes*. Barcelona: Impr. de Salvador Bonavía, 1908.
- HERRERA, A. «Figuras del teatro». En: *Intermedios. La cultura escénica en el primer tercio del siglo XX español*. Madrid: Acción cultural española, 2016, pp. 68-78.
- HIDALGO, J.C. (ed.). *Espacios escénicos: el lugar de representación en la historia del teatro occidental*. Sevilla: Consejería de Cultura, Centro de Documentación de las Artes Escénicas de Andalucía, 2004.
- HILLAIRET, J. *Dictionnaire historique des rues de Paris: dédié à tous les parisiens et amis de Paris: et faisant connaître toutes les voies passées et présentes, publiques et privées de cette capitale: allées, avenues, boulevards*. (Séptima edición), vol.1. París: Les Éditions de minuit, 1963.
- HOWARD, P.; GARCÍA DE ISUSI, V.M. *¿Qué es la escenografía?*. Barcelona: Alba, 2017.
- HOYO, A.; ALFARO, M. (eds.). *Teatro mundial: 1700 argumentos de obras de teatro antiguo y moderno, nacional y extranjero*. Madrid: Aguilar, 1955.
- IBORRA, J.; PLA, R. *La Mirada del conserge: dietari del Gran Teatre del Liceu (1862-1981)*. Barcelona: Institut del Teatre, Sociedad del Gran Teatre del Liceo, 1999.
- IMPEY, O. *Chinoiserie: the impact of oriental styles on Western art and decoration*. Londres: Oxford University Press, 1977.
- INFIESTA, M.; MOTA, J. «Entrevista a Mestres Cabanes», *Wagneriana*, núm. 2, 1978.
- . *José Mestres Cabanes*. Barcelona: Labor, 1992.
- . *Das werk Richard Wagners im spiegel der Kunst*. Tübinguen: Grabert Verlag, 1995.
- . *El wagnerisme a Catalunya*. Colección Terra Nostra. Barcelona: Infiesta, 2001.
- ; SAFONT, R. M. «Parsifal 1882: la forja de un estreno», *Regards sur Wagner*, núm. 5, 2003.

- IVANOVS, M.G. *Skilters*. Riga: s.l., 1958.
- JANÉS, A. *L'obra de Richard Wagner a Barcelona*. Barcelona: Fundació Vives i Casajuana, 1983.
- . *L'obra de Richard Wagner a Barcelona*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2013.
- Japonisme: la fascinació per l'art japonés* [comissari: Ricard Bru i Turull]. Barcelona: Obra social «La Caixa», 2013.
- JARDÍ, E. *1000 famílies catalanes*. Barcelona: Dopesa, 1977.
- . *Lluís Graner Arrufí (1863-1929). Exposició*. Barcelona: Galeria Francesc Caixachs, 1982.
- JIMÉNEZ FERNÁNDEZ, L. «Escenografías wagnerianas en Cataluña: distintas propuestas formales a la introducción del wagnerismo en la época del Modernismo», *Boletín de Arte*, núm. 18. Departamento de Historia del Arte, Universidad de Málaga, 1997, pp. 233-247.
- . «La recepció de la imatge wagneriana pels modernistes catalans», *Revista de Catalunya*, núm. 154, 9/2000, pp. 53-74.
- . *El reflejo de Wagner en las artes plásticas españolas. De la Restauración a la Primera Guerra Mundial*. Tesis doctoral. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2003.
- . *Richard Wagner i Adrià Gual. Els plafons perduts de l'Associació Wagneriana*. Barcelona: Museu d'Història de Catalunya, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 2013.
- JOIN-DIÉTERLE, C.; Centre national du costume de scène et de la scénographie (eds.). *L'envers du décor: à la comédie-Française et à l'opéra de Paris au XIX siècle*. Moulins: Gourcuff Gradenigo, Centre national du costume de scène, 2012.
- JONES, J.R. «María Lejárraga de Martínez Sierra (1874-1974), libretista y letrista», *Berceo*, núm. 147, 2004, pp. 55-95.
- Josep Mestres Cabanes: 1898-1990 pintor i escenògraf*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1998.
- JUNYENT, J.M. (ed.). *Medio siglo de teatro en Barcelona: 1901-1950*. [S.l.: s.f.].
- JUNYENT, O. «Carta de París», *Juventut*, núm. 119, 22/05/1902, pp. 329-331.
- . «El teatre a l'Índia», *Teatralia. Revista Dramàtica*, núm. 2, 30/09/1908, pp. 37-40.
- . *Roda'l món y torna al Born*. Barcelona: Ilustració Catalana, 1910.
- . *Viaje de un escenógrafo a Egipto*. Barcelona: Unión Ed. Hispano americana, s.f.
- . (ed.). *La Venjança catalana*. Barcelona: Edicions de la Llibreria Catalònia, 1932.
- . «L'Art i la moda», *Claror*, 07/1935, pp. 72-73.

- . (ed.). *Mallorca*. Barcelona: Librería Española, 1950.
- JUNYENT, S. «Els pintors joves», *Joventut*, núm. 204, 7/02/1904, pp. 7-10.
- . «L'antich carnaval de Barcelona (I)», *Joventut*, núm. 210, 18/02/1904, pp. 110-111.
- . «L'antich carnaval de Barcelona (II)», *Joventut*, núm. 213, 10/03/1904, pp. 155-157.
- . «L'antich carnaval de Barcelona (III)», *Joventut*, núm. 214, 17/03/1904, pp. 170-172.
- . «L'antich carnaval de Barcelona (IV)», *Joventut*, núm. 215, 24/03/1904, pp. 190-192.
- KARP, L. «Catalan artists in Paris at the turn of the century». En: CARTER, K.L.; WALLER, S. *Foreign Artists and Communities in Modern Paris, 1870–1914. Strangers in Paradise*. Farnham: Ashgate, 2015, pp. 111-124.
- KĻAVIŅŠ, E. (ed.). *Art history of Latvia*, vol. 4 (1890-1915). Riga: Institute of Art History of the Latvian Academy of Art, Art History Research Foundation, 2014.
- La Nit de Nadal: visió musical en 5 quadros*. Barcelona: Imp. Henrich, 1905.
- L'Escenògraf Josep Mestres Cabanes*. Barcelona: Consorci del Gran Teatre del Liceu, 1989.
- L'Obra de Josep Carner: volum d'homenatge*. Barcelona: Selecta, 1959.
- L'Obra de Richard Wagner a Barcelona: Cercle del Liceu, del 4 al 23 d'octubre de 1993*. Barcelona: Òpera Actual, 1993.
- LABRA, J.M. *Prevenidos: conversaciones con los técnicos, equipo artístico y de dirección de una producción teatral*. Madrid: Centro Dramático Nacional, 2014.
- LANDRIANI, P.; PLANELLA J. *Observaciones sobre los defectos producidos en los teatros por la mala construcción del palco escénico y sobre algunas inadvertencias en el pintar las decoraciones*. Manuscrito, [Milán, 1818] Barcelona, 1882.
- LLOBET, C. «El taller del Liceu», *Revista de la associació de cultura*, núm. 6, 12/1930, pp. 1-3.
- LLODRÁ, J.M. «Un cartel para la Casa Fiter», *Datatèxtil*, núm. 24, 2011, pp. 7-23.
- . «Oleguer Junyent, col·leccionista de puntes». En: *Libro de actas del II Coloquio de investigadores de tèxtil i moda, 21 y 22 de noviembre de 2019*. Barcelona: Museu del Disseny i Fundació Història del Disseny, pp. 348-353.
- LÓPEZ PÉREZ, F. «Alexandre Soler Marye: el fill desconegut del gran escenògraf Francesc Soler i Rovirosa». En: *La dimensió escènica de la ciutat moderna: les condicions de l'oblit i del reconeixement*. Col·lecció Singularitats. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, pp. 67-81.
- LÓPEZ, V. «La Museografía de los museos de arte: un modelo en proceso de cambio», *Anales de Historia del Arte*, vol. 23, núm. Especial, 2013, pp. 461-470.

«Los bailes de máscaras en el Liceo». En: *Cien años del Liceo: libro conmemorativo de su primer centenario, 1847-1947*. Barcelona: Gráf. Londres, 1948, pp. 23-25.

MAINER, J.C. *La Edad de plata, 1902-1939: ensayo de interpretación de un proceso cultural*. Madrid: Cátedra, 1999.

MALLART, L. «National identity and the planning of the 1929 Barcelona International Exhibition». En: HOCHADEL, O.; NIETO-GALAN, A. (eds.). *Urban histories of science: Making knowledge in the city, 1820-1940*. Nueva York: London: Routledge, 2018, pp. 208-223.

MANJARRÉS, J. *El Arte en el teatro*. Barcelona: Librería de Juan y Antonio Bastinos, 1875.

MARAGALL, J. *La Marguerideta: escenas del «Faust»: drama en tres actes i vuit quadros*. Barcelona: L'Avenç, 1904.

———. *Nausica*. Barcelona: Escola Catalana d'Art Dramàtic, Editorial Catalana, 1923.

MARÈS, F. *Dos siglos de enseñanza artística en el principado*. Barcelona: Real Academia de Bellas Artes de San Jorge, 1964.

———. *El mundo fascinante del coleccionismo y las antigüedades. Memorias de la vida de un coleccionista*. Barcelona: Museu Frederic Marès, 2000.

MARÍN, M.I. *Cercle Artístic de Barcelona: 1881-2006: primera aproximació a 125 anys d'història*. Barcelona: Reial Cercle Artístic de Barcelona, 2006.

MÁRQUEZ, V. *Mujeres renacentistas en la corte de Isabel la Católica*. Madrid: Castalia, 2005.

MARTINEZ, J.T. *El teatre a les societats particulars de Barcelona durant els anys de la Primera Guerra Mundial (1914-1918)*. Tesis doctoral. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2010.

MARTINEZ SIERRA, G. *El Reino de Dios: elegía en tres actos*. Madrid: Renacimiento, 1916.

———. *Navidad: Milagro en tres cuadros*. Madrid: Renacimiento, 1916.

———. *Obras completas. El Reino de Dios. La Adúltera Penitente. Navidad*. Madrid: Saturnino Calleja, 1922.

——— (ed.). *Un teatro de arte en España: 1917-1925*. Madrid: La Esfinge, 1926.

MARTÍNEZ SIERRA, M. *Gregorio y yo. Medio siglo de colaboración*. Valencia: Pretextos, 2000.

MASRIERA, A. *Los Buenos barceloneses: hombres, costumbres y anécdotas de la Barcelona ochocentista: 1850-1870*. Barcelona: Políglota, 1924.

MATABOSCH, J. (et. al.). *Wagner al Liceu*. Barcelona: Gran Teatre del Liceu, 2004.

- MATAS, J.; SAURI, M. *Manual histórico-topográfico estadístico y administrativo, ó sea, Guía general de Barcelona*. Barcelona: Sauri, 1849.
- MCDONOGH, G. *Las Buenas familias de Barcelona: historia social de poder en la era industrial*. Barcelona: Omega, 1989.
- MEJÍAS, E. «Ópera-comique en castellano: una alternativa al wagnerismo en el debate sobre la ópera nacional en la Barcelona de 1905». En: *Musicología en el siglo XXI: nuevos retos, nuevos enfoques. Actas del IX Congreso de la Sociedad Española de Musicología (Universidad Autónoma de Madrid, 16-19 de noviembre 2016)*. Madrid: Sociedad Española de Musicología, 2017, p. 607-627.
- MENDELSON, J. «El Poble Espanyol/El Pueblo Español (1929)». En: *Documentar España: los artistas, la cultura expositiva y la nación moderna, 1929-1939*. Barcelona: La Central; Madrid: Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, 2012, pp. 39-77.
- MESTRES, A. *L'estinet de Sant Martí*. Barcelona: Salvador Bonavia, 1912.
- . *La Viola d'or: rondalla bosquetana en tres actes*. Barcelona: Imp. J. Santpere, 1914.
- MESTRES, O. «Stravinski a Barcelona: Sis visites i dotze concerts», *D'Art*, núms. 8-9, 11/1983, pp. 99-129.
- MESTRES CABANES, J. «Josep Mestres Cabanes: una vida dedicada a l'art», *Wagneriana catalana*, núm. 9, 1998, recurso electrónico.
- . «Escenografía: esplendor y decadencia», *Monsalvat*, núm. 18, 1975, pp. 548-556.
- . «Cómo se pinta una decoración escénica (1)», *Monsalvat*, núm. 17, 1975, pp. 279-286.
- . «Cómo se pinta una decoración escénica (2)», *Monsalvat*, núm. 18, 1975, pp. 330-334.
- . «L'origen i els grans mestres de l'escenografía», *Wagneriana catalana*, núm. 9, 1998, recurso electrónico.
- ; VALLVÉ, A. «Los decorados». En: *El Teatro: enciclopedia del arte escénico*. Barcelona: Noguer, 1958, pp. 232-238.
- MESTRES CALVET, J. *El Gran Teatro del Liceo visto por su empresario*. Barcelona: Vergara, 1945.
- MEYER-FÖRSTER, W. *Juventud de príncipe*. Barcelona: Fèlix Costa, 1912.
- MINGUET, J.M. «La sala Mercé de Lluís Graner (1904-1908): un epigon del modernisme?», *D'Art*, núm. 14, 1998, pp. 99-117.
- MIRALPEIX, F. *El pintor Antoni Viladomat i Manalt (1678-1755): biografia i catàleg crític*. Tesis doctoral. Girona: Universitat de Girona.

- MIRALLES, F. *Oleguer Junyent*. Barcelona: Cetir Centre Mèdic, 1994.
- MOISAND, J. *Scènes capitales: Madrid, Barcelone et le monde théâtral fin de siècle*. Madrid: Casa de Velázquez, 2013.
- MOLAS, J. (et. al.). *Història de la literatura catalana*. Barcelona: Ariel, 1986.
- . «El teatre de Bulevard a les vetllades selectes (1922-1924) de l'empresari Josep Canals». En: Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (eds.). *Miscel·lània Joaquim Molas*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2009, pp. 56-60.
- MOLINER, S. *Un viaje en el tiempo: el "Poble Espanyol" de Montjuïc*. Tesis doctoral. Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya, 2018.
- MONTES, R. «Hansel y Gretel de Engelbert Humperdinck», *Melómano Digital*, 2012, recurso electrónico.
- MORAGAS, R. «En el cinquantenari de Wagner. Records wagnerians barcelonins», *Mirador. Setmanari de literatura, art i política*, núm. 211, 16/02/1933, p. 2.
- MORAGAS, S. *L'Escenari teatral*. Barcelona: Barcino, Fundació Carulla Font, 1975.
- MOTA, J. «Wagner y los empresarios del Liceu», *Wagneriana*, núm. 71, 2009, recurso electrónico.
- MOYNET, J. *L'Envers du théâtre: machines et décorations*. Ginebra: Minkoff Reprint, 1973.
- MUNIESA, X.; TIERZ, C. *Barcelona ciutat de teatres*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Viena Edicions, 2013.
- MUÑOZ, J. *Escenografía española*. Madrid: Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, 1923.
- MURGADES, J. «Recepció de Nausica en la literatura catalana». En: MALÉ, J.; MIRALLES, E. (eds.). *Mites clàssics en la literatura catalana moderna i contemporània*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2007, pp. 83-105.
- NAVARRO, J.; VELASCO, A. «Xavier Gosé. Notes per a una trajectòria». En: *Xavier Gosé: il·lustrador de la modernitat*. Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya; Lleida: Museu d'Art Jaume Morera: Ajuntament de Lleida 2016, pp. 17-55.
- NIEVA, F. *Tratado de escenografía*. Madrid: Fundamentos, 2003.
- NIEVA, I. *Cuerpo y figurín. Poéticas de la modernidad en la escena española (1866-1926)*. Tesis doctoral. Málaga: Universidad de Málaga, 2015.
- NOTÁN DE SÁ. *Visita al Pueblo Español: itinerario en forma de relato del Pueblo Español de la Exposición Internacional de Barcelona*. Barcelona: Imprenta Romana, 1929.
- «Oleguer Junyent», *Gran Enciclopèdia Catalana*, vol. 13. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998, p. 297.

Oleguer Junyent, *col·leccionista i fotògraf: roda el món i torna al Born*. Quaderns del Museu Frederic Marès, núm. 21. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2017.

Òpera Liceu: [150 anys d'història]. Una exposició en cinc actes. Museu d'Història de Catalunya. Barcelona. 19 setembre de 1997/11 de gener de 1998. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Proa, Fundació Gran Teatre del Liceu, 1998.

ORTIZ DE URBINA, P. «Un “Bayreuth español” para 1913: wagnerianos de Madrid y Barcelona en un proyecto común», *Matèria*, núm. 8, 2014, pp. 47-84.

ORTOLL, E; TORRAS, M. «Oleguer Junyent i Frederic Marès. Dos artistes i dues col·leccions». En: *Oleguer Junyent: col·leccionista i fotògraf. Roda el món i torna al Born*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2017, pp. 29-51.

Othon Friesz (1879-1949). Le fauve baroque. París: Gallimard, 2007.

PADILLA, C. (et. al.). *Diccionario de materiales cerámicos*. Madrid: Subdirección General de Museos. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Secretaría General Técnica. Centro de Publicaciones, 2002.

PALAU, A. *Manual del librero hispano-americano*, vol. 7. Madrid: Julio Ollero, 1990.

PALAU CALAVERAS, A. *Ensayo de bibliografía marítima española: Exposición Nacional del Libro del Mar: Reales Atarazanas de Barcelona*. Barcelona: Instituto Nacional del Libro Español, 1943.

PALAU I FABRE, J. *Picasso i els seus amics catalans*. Barcelona: Aedos, 1971.

———. *Picasso vivent (1881-1907)*. Barcelona: Polígrafa, 1980.

PASCUAL, L. *Maruxa: égloga lírica en dos actes*. Barcelona: Alas, s. a.

PASTOR, L.; VALLÈS, I. «Oleguer Junyent i Sans (Barcelona 1876-1956)». En: *Cases Singulares, personatges singulars*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2015, pp. 165-178.

PAVIS, P.; MELENDRES, J.; UBERSFELD, A. *Diccionario del teatro*. Barcelona: Paidós, 1998.

PAZ, J. *La Caja de las magias: las escenografías históricas en el Teatro Real*. Madrid: Ayuntamiento de Madrid. Área de las Artes: Universidad de Castilla-La Mancha, 2006.

PEETE, P. «Antoine at the Odéon», *Educational Theatre Journal*, vol. 23, núm. 3, 10/1971, pp. 277-288.

PERALTA, R. *Manuel Fontanals, escenógrafo: teatro, cine y exilio*. Madrid: Fundamentos, 2007.

PÉREZ DOLZ, F. «Evolución escenográfica wagneriana», *Boletín de la Escuela de Artes y Oficios Artísticos de Barcelona*, núm. 3, 1955, pp. 16-18.

PÉREZ-TEROL. «Los bailes de máscaras del Círculo Artístico», *Butlletí R. C. Artístic. Instituto Barcelonés de Arte*, núm. 0, 1981, pp. 11-12.

- PERRONE, R. *Espacio teatral y escenario urbano. Barcelona entre 1840 y 1923*. Tesis doctoral. Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya, 2011.
- PEY, M. «Josep Pey, anònim col.laborador de moblistes i decoradors». En: *Gaspar Homar, moblista i dissenyador del modernisme*. Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya, Fundació la Caixa, 1998, pp. 155-165.
- PIERA, M. «Las huellas de los estilos ruso y vikingo en el mueble de Barcelona de antes y después de 1900». En: GIL, N. (dir.). *Virtuosismo modernista. Tècniques del moble*. Barcelona: Associació per a l'Estudi del Moble, Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura, Museu del Disseny de Barcelona, 2019, pp. 67-83.
- PLA, J. «El pintor Pau Roig». En: *Retrats de passaport*. Obra completa, vol. 17. Barcelona: Destino, 2004, pp. 324-332.
- PLANELLA, J. *Exposición completa y elemental del arte de la perspectiva y aplicación de ella al palco escénico*. Barcelona: Imp. de Joaquín Verdaguier, 1840.
- . *Album Gráfico de Artes y Oficios*. Barcelona: Tip. J. Jepús, 1864.
- PLANES, J.M. *Nits de Barcelona*. Barcelona: Llibreria Catalònia, 1931.
- PLOU, C. «Roda el món i torna al Born. Aproximación al viaje y a la obra de Oleguer Junyent». En: ESCOBEDO, E. (et. al.) (eds.) *III Congreso Virtual sobre Historia de la Caminería. Del 15 al 30 de septiembre de 2015*. Jaén: Asociación Orden de la Caminería, 2015, pp. 207-238.
- . «La India: turismo, experiencia personal e imagen en la obra *Roda el món i torna al Born*, de Oleguer Junyent». En: *Indi@logs: Spanish journal of Indian studies*, vol. 3, 2016, pp. 151-167.
- . «Imágenes para el recuerdo. Japón en las fotografías de Oleguer Junyent del Instituto Amatller de Arte Hispánico», *Mirai. Estudios Japoneses*, núm. 1, 2017, pp. 217-224.
- PORTELL, S. «Oleguer Junyent, el més sibarita dels homes», *L'Avenç*, núm. 380, 06/12, pp. 58-60.
- PORTILLO, R. *El Teatro en tus manos: iniciación a la práctica escénica*. Madrid: Complutense, 1995.
- POUGIN, A. «Décors et décorateurs», *Revue d'art dramatique*, núm. 33, 1894, pp. 65-84.
- POUS, J. *Pàtria: tragicomèdia en tres actes*. Barcelona: Artís & Co, 1914.
- POUS I PAGÈS, J. *Damià Rocabruna, el bandoler: tragicomèdia en quatre actes i vuit episodis*. Biblioteca teatral 36. Barcelona; Sant Boi de Llobregat: Institut del Teatre, Edicions del Mall, 1985.

- PUAUX, R. «Silhouettes espagnoles. Xavier Gosé», *Le Temps*, 12/03/1933, p. 4.
- . «Silhouettes espagnoles. Olegario Junyent», *Le Temps*, 31/08/1933, p. 2.
- RADIGALES, J. *Una tarda a l'òpera. La sonata de Vinteuil*. Barcelona: Huygens, 2015.
- RÀFOLS, J.F. «La Documentación artística de Francisco Soler y Rovirosa», *Anales y Boletín de los Museos de Arte Barcelona*, vol. 1, núm. 1, 1941, pp. 32-41.
- . *Diccionario biográfico de artistas de Catalunya: desde la época romana hasta nuestros días*. Barcelona: Millá, 1951-1954.
- RAMON I GRAELLS, A. «El mapa teatral de Barcelona. Una revisió historiogràfica». En: *Historiografia Barcelonina. Del mite a la comprensió*. Barcelona: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2011, pp. 1-13.
- RECOLONS, M. «Alrededor del mundo», *Mercurio. Revista comercial iberoamericana*, núm. 89, 01/04/1909, pp. 1883-1886.
- REYERO, C. *Gregorio Martínez Sierra y su teatro de arte*. Madrid: Fundación Juan March, 1980.
- RIBERA, J. *L'escenògraf Maurici Vilomara*. Tesis doctoral. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1999.
- . «L'Escenografia d'òpera: tradició i traïció», *Revista de Catalunya*, núm.163, 2001, pp. 63-80.
- . «La Fortuna de Maurici Vilomara», *Assaig de teatre: revista de l'Associació d'Investigació i Experimentació Teatral*, núm. 33, 2002, pp. 139-166.
- . «L'escenografia durant el modernisme». En: FONTBONA, F. (dir.). *El Modernisme*, vol. 4. Les arts tridimensionals. La crítica del Modernisme. Barcelona: L'Isard, 2002, pp. 211-232.
- RIGALT, LL. *Cartipacio de dibujo*. Barcelona: Litografia de J. Serra, 1863.
- RINCÓN, W. «Los Reyes Católicos en la pintura española del siglo XIX», *Arbor*, núm. 701, 05/2004, pp. 147-156.
- RIUDOR, LL. «Entre la curiositat i el plaer: del viatger al turista o la mutació d'una espècie». En: *Una Mirada catalana a l'Àfrica: viatgers i viatgeres dels segles XIX i XX (1859-1936)*. Lleida: Pagès, pp. 137-171.
- ROCAROL, J. *Memòries de Josep Rocarol i Faura*. Barcelona: Hacer, 1999.
- RODRIGO, A. *María Lejárraga: una mujer en la sombra*. Madrid: Algaba, 2005.
- RODRÍGUEZ, C. «Modest Urgell. Escenes d'un crepuscle fructífer». En: *Modest Urgell (1839-1919)*. Barcelona: Fundació la Caixa, 1992.

- RODRÍGUEZ, D. *Carles Casagemas Coll: vida i obra d'un burgès bohemi*. Tesis doctoral. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2014.
- RODRÍGUEZ-AGUILERA, C. *Aguilar Moré*. Barcelona: Danae, 1976.
- RODRÍGUEZ-MORANTA, I. «Nuevas luces sobre María Lejárraga (1874-1974). Unas traducciones en la sombra de 1907», *Triangle: language, literature, computation*, núm. 4, 2011, p. 45-68.
- ROGENT, F. *Arquitectura Moderna de Barcelona*. Barcelona: Parera, 1897.
- RUMEU DE ARMAS, A. *Colón en Barcelona*. Sevilla: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Escuela de Estudios Hispano-Americanos de la Universidad de Sevilla, 1944.
- RUSIÑOL, S. «Gente bien. Sainet en un acte». En: *Teatre selecte*. Barcelona: Selecta, 1949-1952, pp. 17-18.
- . *L'Auca del Senyor Esteve*. Teatre Selecte. Barcelona: Selecta, 1952.
- SACS, J. [Feliu Elias]. «Oleguer Junyent o la felicitat (I). L'Aprenentatge», *Mirador, Setmanari de literatura, art i política*, núm. 24, 11/07/1929, p. 7.
- . «Oleguer Junyent o la felicitat. (II) Fadrinatge i maduresa», *Mirador, Setmanari de literatura, art i política*, núm. 25, 18/07/1929, p. 7.
- SALA, LL. «Lluís Graner i l'espectacle total». En: FONTBONA, F. (dir.). *El Modernisme*. III. *Pintura i dibuix*. Barcelona: L'Isard, p. 123-132.
- SALA, T-M. *Sebastià Junyent i Sans, 1865-1908: pintor, il·lustrador, dissenyador i teòric modernista*. Tesis de licenciatura. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1985.
- . *Junyent*. Barcelona: Nou Art Thor, 1988.
- . *La Casa Busquets: una història del moble i la decoració del modernisme al déco a Barcelona*. Barcelona: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 2006.
- . «Art, filantropia i diversió, un entramat de noves relacions a la Barcelona del 1900». En: *Actas del IX Congrés d'Història de Barcelona. La ciutat en xarxa*. Barcelona: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2009, pp. 1-13.
- . «Les arts a escena: l'experiència del Teatre de Natura», *Matèria. Revista internacional d'art*, núm. 12. Barcelona: Departament d'Història de l'Art. Universitat de Barcelona, 2017, p. 113-129.
- . «Tribut a Junyent». En: *Liber amicorum. A Francesc Fontbona, historiador de l'art*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2019, pp. 296-306.
- SALGUES, M.; SALAÚN, S.; RICCI, E. (eds.). *La Escena española en la encrucijada (1890-1910)*. Madrid: Fundamentos, 2005.

- SALVADOR, J. *Diccionari d'escenografia i escenotècnia*. Tesis doctoral. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2015.
- SALVATIERRA, C. «Redescobrint Enric Giménez, figura central del teatre català». En: CIURANS, E.; PEIST, N. (eds.). *La dimensió escènica de la ciutat moderna. Les condicions de l'oblit i el reconeixement*. Colecció Singularitats. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2019, pp. 181-198.
- SÁNCHEZ SAULEDA, S. «La col·lecció d'art de Charles Deering al Palau Maricel de Sitges». En: BASSEGODA, B.; DOMÈNECH, I. *Mercat de l'art, col·leccionisme i museus*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 2018, pp. 171-197.
- SANTOS TORROELLA, R. *Quince años de pintura de Aguilar Moré*. Barcelona: Lerin Xifre, 1965.
- SARSANEDAS, J. «El teatre de Josep Carner», *Serra d'Or*, núm. 2, 02/1965, pp. 34-38.
- SCHNEIDER-SIEMSEN, G. «Els deu manaments d'un escenògraf», *Wagneriana*, núm. 27, 2007, recurso electrónico.
- Señor Luis Graner and his art. Exhibition Galleries of Edward Brandus Art Galleries. March 24th to April 2th*. Catálogo de la exposición, recurso electrónico.
- SEGARRA, J. M. «Oleguer Junyent por Josep Maria de Segarra». En: *Exposición Oleguer Junyent. Catálogo. Palacio de la Virreina febrero-marzo 1961*. Barcelona: Junta de Museos de Barcelona, 1961, pp. 7-9.
- SEGARRA, J.M. *Memòries, II*. Barcelona: Edicions 62, 2000.
- SELLÉS, J. *Enciclopedia Gráfica El Japón*. Barcelona: Editorial Cervantes, 1929.
- SERRA, E. «La revista "Teatralia" com a plataforma noucentista», *Els Marges: revista de llengua i literatura*, núm. 55, 1996, pp. 7-28.
- SERRA, J. C. «L'Exposició de Barcelona 1929-1930: El pavelló de la ciutat», *Ciència*, vol. 4, núm. 36, 1930, pp. 553-564.
- SHAKESPEARE, W. *Roméo et Juliette, traduction en prose et en vers, deux parties et vingt quatre scènes par Louis de Gramont, musique de Berlioz. Odéon 22 décembre 1910*. París: Librairie Théâtrale, 1912.
- SHAKESPEARE, W. *Romeo y Julieta: tragedia*. Barcelona: Establecimiento tipográfico de Félix Costa, 1913.
- SIGUAN, M. «L'ideari d'Adrià Gual en el marc de la renovació del teatre català i la introducció de G. Hauptmann a Catalunya». En: *Homenatge a Antoni Comas. Miscel·lània in memoriam*. Barcelona: Facultat de Filologia, Publicacions Universitàries, 1985, p. 438-446.

- . *La Recepción de Ibsen y Hauptmann en el modernismo catalán*. Barcelona: PPU, 1990.
- SOLÀ, J.M. «Sebastià Junyent, el calafi inventor del Carnestoltes», *L'Altiplà de Calaf*, núm. 44, 10/ 2013, p. 23.
- SOLANILLA, A. *L'Escenografia simbolista d'Adrià Gual*. Tesis doctoral. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2008.
- SOLDEVILA, F. (dir.). *Un Segle de vida catalana: 1814-1930*. Barcelona: Alcides, 1961.
- SOLER, M. «Un somni de festa modernista: La Santa Espina d'Àngel Guimerà», *Zeitschrift für Katalanistik*, núm. 25, 2012, pp. 261-263.
- SOLER I ROVIROSA, F. «Escenografía», *La Vanguardia*, 19/03/1893, pp. 4-6.
- . *Notas acerca de las artes escenográficas en algunos teatros de Alemania recogidas por F. Soler y Roviro, pintor escenógrafo, y dedicadas á la Ilustre Junta de Gobierno de la Sociedad del Gran Teatro del Liceo de Barcelona*. S.l.: s.n., 1899.
- SOTO, V. «Escenografía. Jardín romántico», *Goya*, núm. 177, 1983, pp. 116-126.
- SPOTS, F. *Bayreuth: a history of the Wagner festival*. New Haven: Yale University Press, 1994.
- STAROPOLSKY, G. «Maquetas y dioramas en la comunicación expositiva». En: PÉREZ CASTELLANOS, L. (coord.), *Estudios sobre públicos y museos. Volumen I. Públicos y museos ¿qué hemos aprendido?*. Publicaciones digitales ENCRyM, 2016, pp. 192-214.
- SUBIAS, J. *El Arte popular en España*. Barcelona: Seix Barral, 1948.
- . *La Ópera en los teatros de Barcelona*. Barcelona: Alba, 1978.
- SUBIRÁ, J.; MUR, J. *La Ópera en los teatros de Barcelona: estudio histórico cronológico desde el siglo XVIII al XX*. Barcelona: Millá, 1946.
- SUCRE, J.M. *Memorias*. Vol II. Barcelona: Barna, 1963.
- Thaïs; dramma lirico in tre atti e sette quadri. Parole di Luigi Gallet (dal romanzo di Anatole France). Musica di traduzione ritmica italiana di A. Galli*. Milano: Casa Musicale Sonzogno, 1953.
- TIERZ, C.; MUNIESA, X. *Barcelona ciutat de teatres: A-Z: 1597-2013*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Viena Edicions, 2013.
- Tomàs Aymat: l'artista, la manufactura*. Sant Cugat del Vallès: Museu de Sant Cugat, 2007.
- TORRAMADÉ, A. (dir.). *Exposición Internacional del Mueble y Decoración de Interiores: álbum-resumen*. Barcelona: Arte Pro-Barcelona, 1924.
- TORRELLA, F. «Fotografia i viatge: la volta al món d'Oleguer Junyent». En: *Oleguer Junyent: coleccionista i fotògraf. Roda el món i torna al Born*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2017, pp. 53-79.

TOUS, J. *Evarist Fàbregas i Pàmies (1868-1938). Filàntrop, financer i republicà catalanista reusenc*. Reus: Centre de Lectura, 1990.

TOUT-PARIS. «Les peintres décorateurs de théâtres: à propos de la mort de M. Carpezat», *Le Gaulois*, 29/02/1912, p. 1.

TRENC, E. «Xavier Gosé, un testigo excepcional de la Belle époque». En: *Xavier Gosé (1876-1915): el París de la belle époque*. Madrid: Fundación Cultural Mapfre Vida, 1999, pp. 41-55.

TREPAT, A. «L'òpera al Teatre de la Santa Creu de Barcelona en el període d'entreguerres: aproximacions a l'escenografia de Manuel i Francesc Tramullas (1750-1790)». En: *Actes del VII Congrés d'Història Moderna de Catalunya: Catalunya, entre la guerra i la pau, 1713-1813*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2013, pp. 888-904.

TREPAT, A. «Els germans Tramullas i l'escenografia del segle XVIII. L'escenografia en l'òpera del Teatre Principal de Barcelona». Trabajo de la asignatura «Arts plàstiques i música» del Màster en Estudios Avanzados en Historia del Arte, incluido como anexo en el Trabajo Final de Máster titulado *Manuel i Francesc Tramullas. Estat de la qüestió. Del Segle XVIII a l'actualitat*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2013.

TRIADÓ, J.R (ed.). *La Pintura catalana: el protagonistes dels segles XIX i XX*. Barcelona: Skira, Carroggio, 1994.

TRULLEN, J. M. «La col·lecció convidada. Estudi Oleguer Junyent», *MD'A: Butlletí informatiu del Museu d'Art de Girona*, núm. 80, 2012, pp. 3-6.

TUR, J. *Maragall i Goethe: Les traduccions del Faust*. Barcelona: Universitat de Barcelona, Facultat de Filologia, 1974.

V Exposición Internacional de Bellas Artes e Industrias Artísticas: catálogo ilustrado. Barcelona: Imp. de Henrich y Cia, 1907.

VALRIU, C. «De la tradició popular al mite romàntic: el motiu de les ànimes a *Tradicions i fantasies*». En: *Joan Alcover, Miquel Costa i Llobera i els llenguatges estètics del seu temps*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007.

VALLÈS, E. «El Picasso blau (1902-1904)». En: *Picasso i el món literari català. 1897-1904*. Barcelona: Enciclopedia Catalana, 2006, pp. 156-158.

———. «Los días en la “sucia Arcadia”». En: *Carlos Casagemas: el artista bajo el mito*. Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya, 2014, pp. 171-190.

VALLMITJANA, J. *De la ciutat vella*. Barcelona: Llibreria de S. Duran i Bori, 1907.

VALLVÉ, A. «L'escenografia». En: *L'Art català contemporani*. Barcelona: Proa, 1972, pp. 415-426.

- . *Escola catalana d'escenografia realista 1850-1950*. Barcelona: Institut del Teatre, Diputació de Barcelona, 1982.
- VASCO, E. *Ricardo Calvo Agostí: el actor y los clásicos*. Madrid: Fundamentos, 2017.
- VERDAGUER, M. *Medio siglo de vida íntima barcelonesa*. Barcelona: Barna, 1957.
- Vestigis del Modernisme: obrim el teló*. Mollet del Vallès: Museu Abelló, Fundació Municipal d'Art, 2011.
- VI Exposición Internacional de Arte: catálogo ilustrado 1911*. Barcelona: Establecimiento Gráfico Thomas, 1911.
- VIALE, M. *La visione scenica di "Cristoforo Colombo"*, recurso electrónico.
- VIDAL, J. *Santiago Segura (1879-1918) : una història de promoció cultural Sabadell*: Museu d'Art de Sabadell, 1999.
- VIDAL, M. «L'Exposició de Barcelona 1929-1930: El Palau de la llum de la nostra Exposició». *Ciència*, vol. 4, núm. 36, 1930, pp. 596-603.
- VILA SAN-JUAN, P. *Memorias de Enrique Borrás*. Barcelona: AHR, 1956.
- VILLARONGA, L. «Les postals del Cercle Artístic», *Butlletí del Reial Cercle Artístic*, núm. 26, 2008, s.p.
- VINARDELL, A. *España en París: con retratos e ilustraciones*. Barcelona: Antonio López, 1902.
- VIÑAS, F. «El Teatre de la Natura: els modernistes a La Garriga», *Lauro: revista del Museu de Granollers*, núm. 13, 1997, pp. 27-36.
- VIURA, X. *Fra Garí: llegenda de Montserrat*. Barcelona: A. López Robert, 1906.
- VON ARENT, B. «Die Kunst im Dritten Reich». Traducido al castellano y publicado por la Asociación Wagneriana bajo el título: «Realización de la escenografía», *Wagneriana* núm. 64, 01/2008.
- WAGNER, R. *Tannhauser, o, El certámen de los bardos en el castillo de Wartburgo: ópera romántica en 3 Actos. Libreto y música del immortal maestro*. Barcelona: Juan Ayné, 1891.
- . *El Capvespre dels Déus. Tercera jornada de la Tetralogia L'Anell del Nibelung* (trad. catalana de Geroni Zanné y Antoni Ribera). Barcelona: Associació Wagneriana, 1901.
- . *L'Or del Rhin: prolech de la tetralogia L'Anell del Nibelung*. Barcelona: Associació Wagneriana, 1902.
- . *La Walkyria: primera jornada de la tetralogia L'Anell del Nibelung*. Barcelona: Associació Wagneriana, 1903.
- . *L'Holandès errant: balada dramática*. Barcelona: Associació Wagneriana, 1904.

———. *Els Mestres cantayres de Nurenberg: comedia lírica en tres actes* (trad. catalana de Xavier Viura y Joaquim Pena). Barcelona: Associació Wagneriana, 1905.

———. *Parcival: festival sagrat en tres actes* (trad. de Geroni Zanné y Joaquim Pena). Barcelona: Associació Wagneriana, 1907.

———. *Tannhäuser: opéra romantique en trois actes*. París: Première loges, 2004.

WALKER O'CONNOR, P. *Gregorio y María Martínez Sierra: Crónica de una colaboración*. Madrid: La Avispa, 1977.

———. *Mito y Realidad de una dramaturga española: María Martínez Sierra*. Logroño: Instituto de Estudios Riojanos, 2003.

WETTE, A. *Ton i Guida: rondalla musical alemanya*. Barcelona: Joventut, 1901.

WILD, N. *Décors et costumes du XIXe siècle*, vol. 2. Théâtres et décorateurs: collections de la Bibliothèque, Musée de l'Opéra. París: Bibliothèque Nationale, 1993.

YXART, J. *El Arte escénico en España*. Barcelona: La Vanguardia, 1894.

ZORRILLA, J. *Don Juan Tenorio*. Madrid: Cátedra, 1979.

Publicaciones periódicas

ABC (Madrid)

Album Salon

Almanach de La Esquella de la Torratxa

Atenea

Avant!

Bella Terra

Butlletí dels Museus d'art de Barcelona

Catalunya Artística

Carnet teatral

Claror

Comedia ilustré

Crónica de Cataluña

¡Cu-Cut!

Cuca Fera

D'Ací D'Allà

Destino

De tots colors

Diario de Barcelona

Diario Oficial de la Exposición Internacional de Barcelona

El Día

El Día Gráfico

El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
El Globo
El Heraldo de Madrid
El Imparcial
El Noticiero (San Sebastián)
El País
El Poble Català
El Pueblo Vasco. Diario independiente
El Teatre Català
Feminal
Forma
Gaseta de les arts
Hispania
Hojas selectas
Ilustració catalana
Ilustración Ibérica. Revista Ibero-Americana
Jorba
Joventut
La Academia Calasancia
La Acción
La Actualidad
L'Art du Théâtre
La Campana de Gracia
La Cataluña
La Correspondencia de España
La Época
La Escena Catalana
La España artística
L'Esquella de la Torratxa
La Hormiga de Oro
La Humanitat
La Ilustración Artística
La Noche
La Prensa
La Publicidad
La Tralla: setmanari satírich
La Tribuna
La Vanguardia
La Veu de Catalunya
La Voz de Guipuzcoa

Las Noticias
Le Figaro
Le Photo-programme: revue artistique illustrée
Le Théâtre
Lo Somatent. Diari regionalista d'avisos y noticias
Los Deportes
Mercurio
Meridià
Mirador. Setmanari de literatura, art i política
Mundo Gráfico
Noticiero Universal
Pèl i Ploma
Pluma y lápiz
Renaixement. Periòdic adherit a la Unió Catalanista
Revista musical catalana
Siluetas
Teatralia
Vell i Nou
Vida vasca

